

Barbara fra Gadekærshuset

Af Freja Gry Børsting

**Furesø Museer
2018**

Barbara fra Gadekærshuset
Forfatter: Freja Gry Børsting
Illustration: Allan Christian Hansen
© Forfatteren og Furesø Museer

Trykkeri: XL Print Aps
ISBN: 87-91140-30-7

Oplysninger til lærere og forældre

I forbindelse med Verdens Bogdag d. 23. april forærer Furesø Kommune hvert år alle børn i kommunens 2. klasser en bog, der tager udgangspunkt i lokale sagn eller begivenheder. Ønsket er at være med til at skabe læselyst og samtidig øge tilhørsforholdet til lokalområdet. Bogen bliver til i samarbejde mellem Furesø Museer og Skoleforvaltningen.

Årets bog handler om pigen Barbara fra Værløse, der boede i det samme hus hele sit liv – Gadekærshuset. Huset er i dag en del af Furesø Museer og ligger bagved Mosegaarden i Værløse.

Historien er løst bygget på oplysninger om Barbara og om slutningen af 1800-tallet fra kirkebøger, lokale erindringer samt informationer fra Furesø Museers lokalarkiv.

Bogen kan bl.a. give anledning til samtaler om, hvad det vil sige at "have hjemme" et sted, om forskelle på rig og fattig, arbejde og fritid, samt om børns vilkår i 1800-tallet.

Bogen er beregnet for børn i 2. klasse, men afhængig af børnenes læsekompetencer kan den anvendes fra sidste halvdel af 1. klasse til begyndelsen af 3. klasse. Den vil desuden kunne bruges i forbindelse med specialundervisning. Endelig vil hvert skolebibliotek i Furesø Kommune få et classesæt, således at kommende 2. kl. børn også vil kunne få glæde af bogen. Orddelingen er ikke lavet ud fra et bestemt princip, men ud fra erfaringer med, hvor begynderlæsere ofte går i stå.

Eleverne opfordres til sammen med deres familie at besøge Mosegaarden og Gadekærshuset i Værløse, hvor de kan lære mere om livet som husmænd på landet i 1800-tallet.

Bagerst i bogen findes forslag til, hvordan bogen kan bruges i undervisningen.

Freja Gry Børsting
April 2018

BARBARA FRA GADE-KÆRS-HUSET

Hej!

Hvor bor du?

Hvor længe har du boet der?

Nogle men-nesker bor
det samme sted hele deres liv.
Andre men-nesker bor
mange for-skel-lige steder.

Denne bog handler om en pige,
der hed Barbara Marie Bentsen.
Hun blev født i et hus i Lille Værløse.
Den-gang var byen meget mindre
end den er i dag.

GADE-KÆRS-HUSET

Barbaras hus hed *Gade-kærs-huset*
fordi det lå ved gade-kæret.

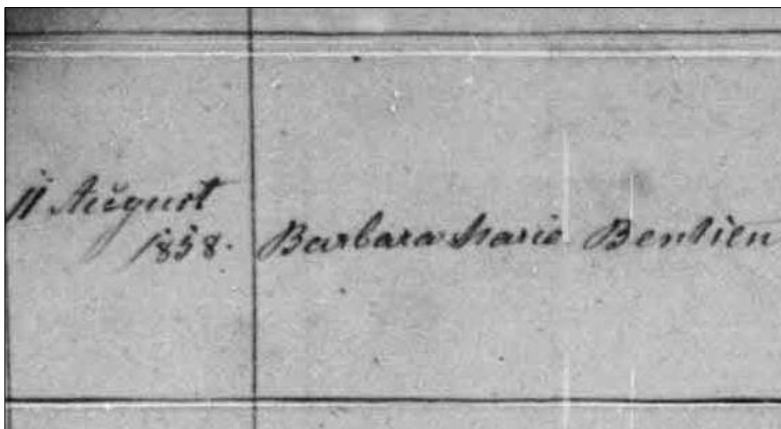
Gade-kæret var en lille sø,
der lå midt i Lille Værløse.

Barbara boede i det samme hus hele sit liv.

Hun blev født d. 11. august 1858.

Hvor mange år er det siden?

Her kan du se hendes navn i kirke-bogen:

En kirke-bog er en bog,

som præ-sten skriver børns navne op i,

når de bliver født.

Barbara havde en far, der hed Bent,
og en mor, der hed Kirsten.

Hun havde også en store-søster,
der hed Kirstine.

Og en bedste-mor, der hed Bente.

De boede alle sammen i huset.

Barbaras fami-lie var meget fat-tig.

Barbaras far var hus-mand.

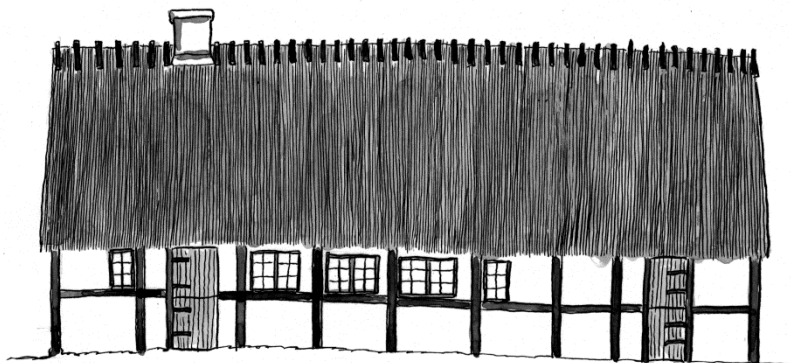
Hus-mænd var men-nesker,
der boede til leje i små huse.

De arbej-dede med land-brug.

De havde næsten ingen penge.

Da Barbara var barn,
boede man i bin-dings-værks-huse.

Et bin-dings-værks-hus er et hus,
der er byg-get af træ og sten og ler
og som har et tag, der er lavet af strå.
Her kan du se en teg-ning af det
bin-dings-værks-hus, Barbara boede i:

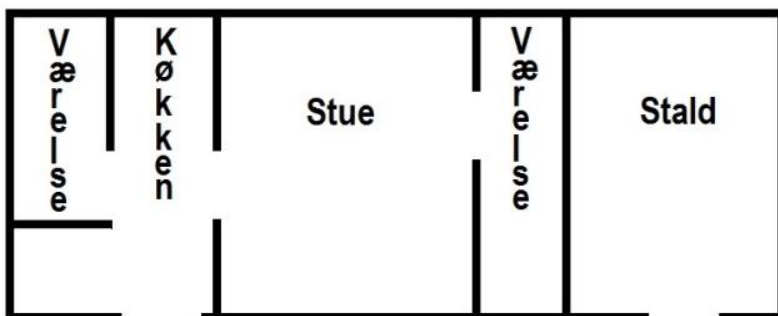
Barbaras hus var meget lille.

Huset havde to små værelser,

en stue og et lille køkken.

Der var også en stald til dyr.

Her kan du se en tegning af husets rum:

ARBEJDE

Barbaras far var dag-lejer.

En dag-lejer var en mand,

der arbej-dede med mange for-skel-lige ting.

Han hjalp land-mænd med at plø-je jor-den.

Han fod-re-de køer.

Han høst-edede korn.

Barbaras mor arbej-dede også.

Hun lavede mad for en rig fami-lie.

Hun gjorde også rent for dem.

I gamle dage på lan-det

hjalp børn til med arbej-det.

Pigerne hjalp til ved at lave mad
og gøre rent og passe høns.

Drengene hjalp til ved at samle bræn-de
og passe får og køer på mar-ken.

Nogle børn arbej-dede, fra de var 7 år gamle.

I dag har børn tid til at lege og til at dyrke sport i deres fritid.

Det havde børnene ikke altid, den-gang Barbara var barn.

Mange børn arbej-dede fra meget tid-ligt om mor-ge-nen til sent om af-te-nen.

De arbejdede også om søn-dagen og når det var dår-ligt vejr.

ASYLET

Da Barbara var barn,
var der ingen vug-ge-stuer.

Der var heller ingen bør-ne-haver.

De børn, som var for små
til at arbej-de og gå i skole,
blev passet hjemme hos dem selv.

Men Barbaras for-ældre var ikke hjemme.

De arbej-dede hele dagen.

De skulle tje-ne penge.

Så Barbara skulle passes et andet sted.

Barbara blev passet på noget, der hed *A-sy-let*.

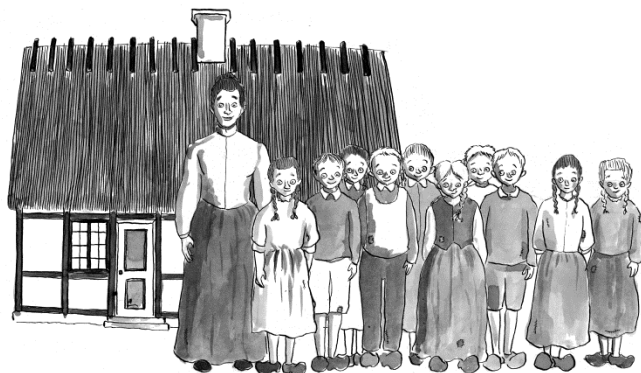
Asylet var lidt ligesom en bør-ne-have.

Der var rigtig mange børn.

Damen der passede på børnene hed Karen.

Hun var en streng dame.

Den-gang måtte man godt slå børn,
hvis man syntes, at de ikke
op-førte sig or-dent-ligt.

Karen syntes tit, at børnene var u-ar-tige.
Så gav hun dem en lus-sing
eller hev dem i ø-rer-ne.

Børnene skulle starte dagen
med at sige "Fa-der-vor".
"Fadervor" er en bøn til Gud.

Børnene skulle også arbej-de.

De største børn skulle strik-ke strøm-per
og van-ter og hals-tør-klæder.

De mindste børn skulle ”pil-le”.

At ”pille” var at trække trå-de
ud af gammelt tøj.

Det var ikke let for børnene
at pille trå-de ud med deres små fing-re,
men de blev dyg-ti-ge til det.

Trå-de-ne brugte man til at lave garn.

Noget af gar-net blev væ-vet til stof.

Noget andet garn blev brugt til at strik-ke med.

LEGE I GAMLE DAGE

Da Barbara var barn,

havde børn ikke så meget le-ge-tøj.

De havde ikke mobil-tele-foner og iPads.

I stedet legede børnene med ting fra na-tu-ren
og brugte deres fan-tasi.

De pustede til mælke-bøtter

og lavede krans af blom-ster.

De lavede fløj-ter af pinde
og legede, at små sten var dyr.
De lavede også selv bolde af gamle klu-de.

Nogle gange hjalp de voksne til
med at lave le-ge-tøj.
De lavede blandt andet styl-ter og kæp-hes-te.
Børnene fik normalt også hjemme-lavet
le-ge-tøj til jul.

Barbara kunne bedst lide at sjip-pe
og lege tag-fat med de andre børn.

EN FIN DUKKE

En dag gik Barbara på gaden med sin mor.

Hun så en meget fin pige.

Pigen havde en fin duk-ke.

Barbara øn-ske-de sig sådan en duk-ke.

Barbara tænkte på duk-ken hele tiden.

Hun ville gerne købe en duk-ke,

men hun havde ingen penge.

Den-gang fik man ikke mange ga-ver,

når man havde fød-sels-dag, eller det var jul.

Gaverne var heller ikke store og dyre.

Nogle fami-lier var så fat-tige,

at børnene aldrig fik gaver.

JULEFEST I ASYLET

På asylet fej-re-de de høj-tider.

Ved du hvad en høj-tid er?

En høj-tid er en tid på året,

hvor man fej-rer noget be-stemt.

Det kan eksem-pelvis være på-ske eller ny-tår.

På Asylet fej-re-de de faste-lavn.

Og de holdt jule-fest.

På det her billede er små børn fra Asylet

klædt ud til faste-lavn.

De har sjove hatte på.

Når det var jul, var der travlt i Asylet.

De små børn skulle lave jule-pynt

til at hænge på jule-træet,

og de store børn skulle hæk-le og strik-ke.

Alle glæ-dede sig til jule-festen.

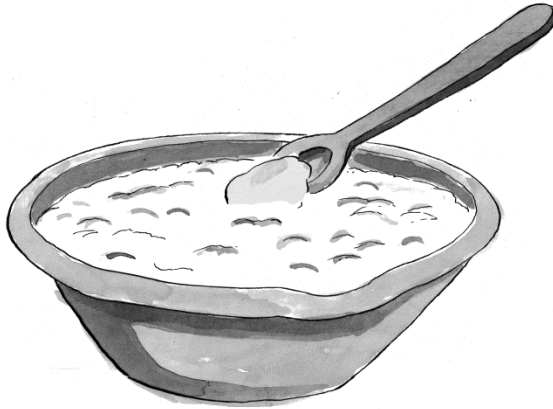
Også Barbara.

Til jule-festen skulle børnene se pæne ud.
De fat-tige fami-lier havde ikke penge
til at købe nyt tøj til festen.
De re-pa-re-re-de det gamle tøj i stedet.

Asylet holdt jule-fest dagen før jule-aften.
Først skulle alle børnene
hen på en stor gård i Værløse.

På gården boede der nogle men-nesker,
der gerne ville hjælpe
de fat-tige børn fra asylet.

De invi-tere-de asylets børn til risen-grød,
og alle måtte spise så meget, de kunne.

Før Barbara gik hjemme-fra,
havde hendes mor sagt til hende,
hvad hun skulle huske.

Hun skulle op-føre sig pænt.
Hun skulle neje og sige "Glæ-delig jul",
når hun kom ind på den store gård.

Og hun skulle sige "tak for mad",
når de havde spist.

Barbara kunne næsten ikke huske alt det,
fordi hun glæ-dede sig så meget.

Da alle børnene var mætte, kom det,
de glæ-dede sig aller-mest til.
De skulle til jule-fest på Asylet.

Børnene var meget spændte.
Især de mindste børn,
som skulle til jule-fest for første gang.

Mange af dem havde aldrig set et jule-træ før,
for det var ikke alle fami-lier,
der havde råd til at købe et.
Barbaras hjerte ham-rede af spænding.

Jule-træet var allerede tændt,
da børnene kom hen til Asylet.
Det var pyn-tet og det strå-le-de.

Nu holdt Barbaras hjerte
næsten op med at slå.

Hun syntes at træet var meget, meget smukt.

Først blev børnene stillet op i rund-kreds.

De skulle gå rundt om træet

og synge jule-sal-mer.

Bagefter fik de slik og jule-kager.

Det var en dejlig aften.

Barbara syntes,

at det var den bedste dag i hendes liv.

EN GAVE

Da festen var slut, gik Barbara hjem.

Barbara troede ikke,

at hun ville få nogen gaver.

Hun vidste godt,
at hendes for-ældre var fat-tige.
Der var ingen penge til gaver.

Men da Barbara våg-nede næste mor-gen,
lå der en lille pak-ke ved siden af hendes seng.
Pak-ken var fra hendes bedste-mor.
Barbara blev meget over-rasket.

Hun skyndte sig ud af sengen.

Hun åbnede pak-ken.

Barbara blev meget glad,

da hun så, hvad der var i pak-ken.

Det var nemlig en duk-ke.

Duk-ken var ikke ligeså fin som den,

den fine pige havde.

Den var lavet af gammelt stof.

Men Barbara var lige-glad.

Hun var glad for duk-ken.

”Tusind tak!” sagde hun til sin bedste-mor.

Hun syntes duk-ken var meget fin.

Hun kaldte den *Lise*.

Lise var Barbaras ynd-lings-lege-tøj i mange år.

Hun legede med den hver dag.

Hun glemte aldrig den jul,

hvor hun fik duk-ken.

Det var den bedste jul i hendes liv.

ET MUSEUMS-HUS

Barbara voksede op og blev gift.

Hendes mand hed Vilhelm.

De boede sammen i Barbaras hus til de døde.

Barbara døde i 1938.

På det tidspunkt havde hun boet i sit hus
i næsten 80 år.

Her kan du se et billede af Barbara og Vilhelm:

Mange år efter Barbara og Vil-helm døde,
be-slut-tede man, at man ville passe
godt på Gade-kærs-huset.

Det var et gammelt hus.

Det skulle på mu-se-um.

I år 1982 blev huset flyttet

til et andet sted i Værløse.

Man skil-te huset ad og byggede det op igen.

Det blev flyttet hen ved siden af Værløse Kirke.

Dér kan man se huset i dag.

Læs bogen og brug den:

- Tag ud og se hvor Gadekærshuset lå i gamle dage (på hjørnet af Skovgårds Allé og Gadekærvej i Værløse). Forestil jer hvordan stedet så ud da Barbara blev født i 1858.
- Tag ud og se hvor Gadekærshuset ligger i dag (bag Mosegaarden på Skovgårds Allé 37 i Værløse).
- Lav en plantegning over jeres eget hjem.
- Læs om bindingsværkshuse og tegn Gadekærshuset.
- Lav en kludedukke af gammelt stof.
- På hjemmesiden www.sa.dk kan man se, hvem der boede i Furesø i gamle dage. Hvis du bor i et gammelt hus, kan du finde ud af hvem der har boet der før dig.
- Tal om hvordan det var at være fattig da Barbara var barn.
- Tal om hvilke pligter I har derhjemme:
  - Skal I vaske op?
  - Skal I dække bord?
  - Skal I passe jeres mindre søskende?
- Prøv at lære *Fadervor* udenad ligesom børnene på Asylet.

- Skriv jeres livshistorier ned.
- Lav selv julegaver til jeres familier (legetøj, tegninger, ting i ler etc.)
- Find gamle lege på internettet og leg dem i idrætstimerne eller i skolegården.

På Furesø Museers hjemmeside (www.furesoemuseer.dk) kan der hentes arbejdsark og billeder.